

ДО 40-РІЧЧЯ ЖІТІ

Б.Б. Самотокін, д.т.н., проф., ректор ЖІТІ

ЖИТОМИРСЬКИЙ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ: ВЧОРА, СЬОГОДНІ, ЗАВТРА

1. Віхи історії

Міністерство вищої та середньої освіти УРСР згідно з розпорядженням Ради Міністрів від 11 березня 1960 р. видано наказ № 84 про організацію загальнотехнічних факультетів (ЗТФ) у республіці, серед яких і Житомирського загальнотехнічного факультету Київського політехнічного інституту.

1 вересня 1960 р. приступило до навчання 449 студентів.

У 1967 році відкрито вечірнє, а у 1969 р. – денне відділення Житомирського загальнотехнічного факультету Київського політехнічного інституту.

У 1973 р. відбувся перший випуск інженерів-механіків вечірньої форми навчання, у 1974 р. – перший випуск студентів денної форми навчання.

26 листопада 1974 р. наказом Мінвузу України загальнотехнічний факультет з 1 січня наступного року реорганізувався у Житомирську філію Київського політехнічного інституту (ЖФ КПІ).

2 квітня 1994 р. Постановою Кабінету Міністрів України № 212 на базі ЖФ КПІ створено Житомирський інженерно-технологічний інститут (ЖІТІ) – перший та єдиний інститут інженерно-технологічного профілю на Житомирщині.

Керівниками навчального закладу від факультету до самостійного інституту в різні роки були:

деканом ЗТФ – Анашкін В.І. (1960–1964 рр.), Килинник А.Г. (1964–1966 рр.), Баженов В.Г. (1966–1974 рр.);

директором ЖФ КПІ – Баженов В.І. (1975–1976 рр.), Северилов В.С. (1976–1979 рр.), Самотокін Б.Б. (1979–1994 рр.).

Доктор технічних наук, професор Самотокін Б.Б. став у 1994 році першим ректором ЖІТІ.

Житомирський інженерно-технологічний інститут успадкував вагомі наукові кадри ЖФ КПІ. Це – доктори наук, професори Бакка М.Т., Бутинець Ф.Ф., Грабар І.Г., Зверев С.М., Коваленко М.В., Кругляк Б.А., Овандер Л.М., Панішев А.В., Самотокін Б.Б., Солонінко К.С., Шматок С.А.

2. Сьогодення інституту

Інститут у 1999 р. акредитований в цілому як вищий навчальний заклад III рівня акредитації. До його складу входять 4 навчальних факультети (інженерної механіки – декан доцент Серов В.В., інформаційно-комп'ютерних технологій – декан доцент Повідайко П.М., економіки і мене-

джменту – декан доцент Кулаковська Л.П., у 2000 році створений гірничо-екологічний факультет – декан професор Бакка М.Т.), факультет довузівської підготовки, до складу якого входить створений у 1989 році перший міський ліцей (декан факультету і директор ліцею – доцент Громовий А.П.), та факультет перепідготовки спеціалістів (декан – Плечистий Д.Є.).

У ЖІТІ за 13 спеціальностями (10 напрямків) навчається 2150 студентів денної та 2312 студентів заочної форм навчання. У 1999 році в інституті було проліцензовано 5 інженерних спеціальностей за IV рівнем акредетації, і у ньому почалася підготовка магістрів.

У 1994 році створена аспірантура, в якій на даний час навчається 58 аспірантів.

В останні декілька років викладачі інституту захистили 4 докторських дисертації (В.М. Барановський, В.В. Михайленко, П.П. Москвін, В.І. Муляр).

Найбільш активно підготовкою кандидатів наук займається кафедра обліку і аудиту (завідувач кафедри – проф. Бутинець Ф.Ф.). У 1999 році викладачами кафедри захищені 4 дисертації, ще 3 роботи знаходиться на розгляді в спеціалізованих радах.

Особливістю діяльності інституту є те, що він взяв курс на фінансове самозабезпечення. Динаміка зміни складу бюджету ЖІТІ за останні 5 років показана в табл. 1.

Таблица 1

Структура бюджету інституту

Рік	Річний бюджет, тис. грн.	У тому числі позабюджетні кошти	
		тис. грн.	%
1996	1780,0	921,0	51,7
1997	3097,0	2027,0	65,5
1998	3521,0	2626,0	74,6
1999	4220,0	3367,0	79,8
2000	5783,0	4983,0	86,1
(план)			

У 1999 році наш державний інститут майже на 80 % знаходився на самозабезпеченні. Планові цифри на 2000 рік показують, що тенденція росту “самозабезпечення” продовжується, тому особливо важливим стає стратегічне планування фінансово-економічної діяльності інституту.

Які вузлові моменти соціальної та господарської політики в минулому році?

Вдалося протягом усього року регулярно виплачувати заробітну плату викладачам і співробітникам інституту, стипендію студентам. Заборгованості по заробітній платні та стипендії в інституті немає.

На матеріальну допомогу витрачено у 1999 році 75 тис. грн. Ми матеріально підтримуємо роботу їдальні, санаторію-профілакторію, бази відпочинку інституту. Зокрема, для санаторію-профілакторію придбано сучасний лазерний терапевтичний апарат, який коштує понад 10 тис. грн. Для відпочинку та лікування співробітників і студентів придбали більше 50 путівок в санаторії та на бази відпочинку.

Минулого року ми завершили будівництво другої спортивної зали, переобладнали перехід між гуртожитками під лабораторії кафедри геотехнологій і промислової екології, завершили першу частину будівництва лабораторій кафедри автомобілів та механіки технічних систем. Одна з аудиторій була переобладнана під конференц-зал, який оснащений новітніми технічними засобами, завдяки чому, зокрема, можна через супутниковий канал зв'язку в режимі асинхронного Інтернету проводити відеоконференції.

Усього на будівництво, ремонт і придбання обладнання витрачено 779 тис. грн.

Основою відносної фінансово-економічної стабільності інституту є надання платних послуг населенню і, в першу чергу, навчання студентів-контрактників.

На жаль, намітилася тенденція зменшення набору студентів на перший курс: при ліцензійному обсязі 535 чоловік ми прийняли на денну форму навчання у 1998 році 495 чоловік, а у 1999 році – 360 чоловік, на заочну форму навчання відповідно 343 чоловіки у 1998 році і лише 147 чоловік у 1999 році. Слід додати до цих цифр прийом на старші курси по комплексах: 74 чоловіки – на денну форму навчання, 157 – на заочну.

Ця тенденція пояснюється як об'єктивними причинами (зростанням конкуренції на ринку освітніх послуг і зменшенням платоспроможності населення), так і суб'єктивними причинами (ми "почили на лаврах" і майже перестали займатися профорієнтаційною роботою та рекламою).

Щоб подолати цю тенденцію у 2000 році:

1. Усі кафедри залучені до профорієнтаційної роботи (за кафедрами закріплені райони області).
2. Збільшується кількість комплексів з коледжами і технікумами, щоб поповнювати кількість студентів на 2-му та 3-му курсах.
3. Проводиться активна рекламна кампанія щодо збільшення кількості вступників до інституту взагалі та іноземних особливо.

Невід'ємною складовою діяльності будь-якого вузу є наукова робота. На жаль, існує явище катастрофічного падіння обсягів науково-дослідницьких робіт, які виконуються в ЖІТІ. Із запланованих на 1999 рік 193,2 тис. грн. (44,0 тис. грн. – по бюджету, 149,2 тис. грн. – за господарськими договорами) фактично профінансовано лише 32,2 тис. грн. (18,3 тис. грн. – по бюджету, 13,9 тис. грн. – за господарськими договорами).

Для того, щоб трохи менше залежати від зовнішніх несприятливих факторів, нами введена система грантів і на 2000 рік заплановано 40 тис. грн. на фінансування внутрішньоінститутських науково-дослідницьких робіт.

Власна видавнича база дозволяє оперативно забезпечити навчальними і навчально-методичними посібниками студентів, особливо за новими спеціальностями. У 1999 році опубліковано 43 навчальних посібники. Крім того, видано 5 монографій, співробітниками інституту опубліковано 178 наукових статей.

На регулярній основі видається "Вісник Житомирського інженерно-технологічного інституту", який у 1999 році рішенням ВАК знову внесено до списку наукових видань, де можуть публікуватися основні результати дисертаційних робіт з технічних наук.

Серед найкращих видань 1999 року хочу назвати навчальні посібники з грифом Міністерства освіти і науки України “Елементи теорії САПР складних систем” доцента Колодницького М.М., “Оптимальні та адаптивні системи автоматичного керування” доцента Тютюнника А.Г., “Політологія” (курс лекцій і структурно-логічні схеми) доктора філософських наук Муляра В.І.

Втішним є той факт, що на Web-сервері інституту з’явилися перші електронні навчальні посібники. Піонерами у цій справі є доценти Івахненко С.В. і Крижановський В.Б., старший викладач Білодід М.Ю.

Модернізовано внутрішньоінститутську комп’ютерну мережу, завдяки чому збільшилась кількість комп’ютерів, що підключаються до Інтернету (близько 50), підвищилась швидкість надходження інформації.

В інституті у 1999 році було проведено 4 наукові конференції, дві з яких – міжнародні. Співробітники інституту брали участь у роботі 46 конференцій, в тому числі 22 міжнародних.

За 1999–2000 навчальний рік 444 студенти взяли участь у I етапі Всеукраїнської студентської олімпіади з 18 дисциплін і спеціальностей, 27 студентів – у II етапі олімпіади. В результаті 2 студенти посіли перші місця, 1 студент – друге місце, 2 студенти – третє місце.

В інституті створено сприятливі умови не тільки для навчання, але і для занять фізкультурою та спортом, організації культурного дозвілля.

Протягом багатьох років за результатами спортивної роботи інститут посідає перше місце в області, успішно виступає на Всеукраїнських змаганнях. Великий внесок у цю справу вносить завідувач кафедри, доцент Желєзний Д.В.

Далеко за межами області відомі наші команди КВН “Дівчата із Житомира” і “Йоли-Пали”, користуються популярністю танцювальний колектив “Гармонія” та літературна студія. Нещодавно створено інтелектуальний клуб “Що? Де? Коли?”.

Завдяки зусиллям проректора з виховної роботи, доцента Дідківської О.І., регулярно проводяться виставки художньої творчості співробітників і студентів інституту.

Значна увага приділяється зміцненню міжнародного співробітництва інституту. Ми є членами Європейської асоціації міжнародної освіти, Мережі університетів Причорноморського регіону, Міжнародної екологічної асоціації Global Nest, Європейської мережі дистанційної освіти. У 1999 році була створена нова Міжнародна асоціація вузів, засновниками якої з боку України виступив ЖІТІ, з боку Російської Федерації – Брянський державний технічний університет, з боку Білорусії – Полоцький державний університет, з боку Югославії – Белградський університет (машинобудівний факультет). Ми підписали двосторонні угоди про співробітництво з Оклахомським державним університетом (США), Белостокським технічним університетом (Польща), рядом технічних вузів Російської Федерації. Оформляються угоди про співробітництво з Щецинським технічним університетом (Польща) та Егейським університетом (Греція).

В рамках виграного нами у 1998 році гранта за програмою Темпус-Тасіс ми активно співпрацюємо з Пармським університетом (Італія), Гентським університетом (Бельгія) та Університетом прикладних наук м. Мітвайди (Німеччина). Минулого року пройшли наукове стажування в Пармському університеті 20 співробітників інституту протягом місяця, 3 – протягом двох місяців.

Підготовлено навчальний план і розгорнуті програми навчальних дисциплін підготовки магістрів за спрямуванням “Науки про навколишнє середовище в частині впливу радіації на здоров’я людини”.

Закуплено медичне діагностичне обладнання на загальну суму майже 100 тис. ЄВРО, яке найближчим часом надійде до інституту.

На цей рік основні наукові контакти намічені з Гентським університетом.

Нами розроблено новий проект за програмою Темпус-Тасіс і подано його на розгляд в Європейську комісію. Назва проекту – “Створення центру дистанційної освіти для підготовки магістрів електронної економіки”. Партнерами ЖІТІ за цим проектом є 6 університетів з 5 країн Європейського Союзу.

3. Моє бачення перспектив розвитку інституту

1. У зв’язку із значним збільшенням контингенту студентів необхідне розширення навчально-лабораторної бази. Внутрішні резерви повністю вичерпано. Поки що всі наші спроби вирішити цю проблему не мали успіху. В даний час відпрацьовуються можливість придбання діючого спортивно-оздоровчого комплексу з незакінченою прибудовою заводу “Хімволокно”. Спортивно-оздоровчий комплекс використовувати за призначенням, а прибудову добудувати і перепрофілювати під навчально-лабораторний корпус.

2. Необхідно переходити на навчання студентів за інтегрованими планами, наприклад, за спеціальністю “Технологія машинобудування” ввести спеціалізацію “САПР технологічних процесів”, за спеціальністю “Автоматизоване управління технологічними процесами і виробництвами” – спеціалізацію “Автоматизація банківських технологій” тощо.

3. Щоб поповнити бюджет інституту, необхідно ширше та якісно на новій основі залучати до навчання іноземних студентів. Для цього слід організувати їх навчання англійською мовою. На мою думку, це нам під силу, але потребує певних додаткових дій: підготувати викладачів, підготувати і видати друком навчальні посібники, провести рекламну кампанію для залучення студентів.

4. Основним напрямком вдосконалення усіх видів освіти у світовій практиці в даний час є запровадження у навчальний процес інформаційно-комп’ютерних технологій – те, що часто називають дистанційним навчанням. У нас створені технічні передумови для широкого впровадження цих технологій в навчальний процес всередині інституту. В перспективі необхідно вийти на ринок платних навчальних курсів через Інтернет. Одночасно це – засіб глибокого оволодіння інформаційно-комп’ютерними технологіями, без чого неможливо бути спеціалістом вищого гатунку за будь-якою спеціальністю.

5. Одним з основних недоліків нашої системи освіти є те, що в своїй більшості ні викладачі, ні випускники вузів не володіють іноземними мовами. Певні кроки для вирішення цієї проблеми в ЖІТІ здійснюються: виділяються додаткові години для вдосконалення мовної підготовки студентів, організовуються курси для викладачів, щорічно на базі відпочинку проводяться літні школи, де за допомогою волонтерів Корпусу Миру (США) створюється англійське середовище. Викладання англійською мовою – це також один із заходів вирішення цієї проблеми.

Цим та іншим діям необхідно надати системний характер.

6. Ми маємо позитивний досвід в отриманні грантів: у 1996 році було виграно грант Фонду ЄвроАзія на створення регіонального центру Інтернет, у 1998 році – грант за програмою Темпус-Тасіс. Але у світі існують сотні можливостей брати участь у розиграші грантів як колективних, так і індивідуальних. Необхідно активно розробляти та подавати проекти. Очевидно, що якщо не береш участі, то і не виграєш.

Особливо хочу звернути увагу на це проректора з наукової роботи проф. Грабара І.Г., оскільки на даний час отримання грантів – це найбільш реальний шлях реанімації нашої наукової діяльності.

7. Необхідно створити систему обміну викладачами і студентами між ЖІТІ та іншими вузами України та інших країн (те, що називається мобільністю та широко розповсюджене у всьому світі). Розв'язання цієї проблеми наповнить реальним змістом ті дво- та багатосторонні угоди, які підписані інститутом, і буде кроком вперед до подолання замкненості вищої освіти України, створення внз Європейського типу.

40-ву річницю Житомирський інженерно-технологічний інститут зустрічає на підйомі, він динамічно розвивається, з впевненістю вступає у XXI століття.